

PRZYPĘDZAĆ (44) *vb impf*

W inf -pę- (4) *BielŻyw, BielSpr, CzechEp, SarnStat, -pą-* (1) *RejPos; -pę- a. -pą-* (1); *w pozostałych formach* -pą- (23), -pę- (14), -pą- a. -pę- (1); -pą- *HistAl* (2), *KromRozm III, GliczKsiąż* (2), *BielKron* (5), *RejPos* (4), *KuczbKat, BielSpr* (2), *CzechRozm, ModrzBaz* (2), *CzahTr; -pę- OpecŻyw, March*³, *Mącz* (4), *Calep, SarnStat* (6); -pą- : -pę- *RejPosWstaw* (2:1).

a jasne.

inf przypędzać, przypędzać (6). ◇ *praes 1 sg* przypędzam (5). ◇ *2 sg* przypędzasz (1). ◇ *3 sg* przypędzą, przypędzą (9). ◇ *3 pl* przypędzają, przypędzają (11). ◇ *praet 3 sg m* przypędzął (2). [f przypędzała.] ◇ *3 pl m pers* przypędzali (3). ◇ *fut 3 sg m* będzie przypędzął (1). ◇ *imp 2 sg* przypędzaj (1). ◇ *con 3 sg m* by przypędzął, [by przypędzął] (1). ◇ [2 pl m pers byście przypędzali.] ◇ *3 pl m pers* by przypędzali (3). ◇ [pass inf przypędzać się.] ◇ *part praes act* przypędzając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. przypędzić.

1. *Zmuszać; nakłaniać, zachęcać; redigere HistAl, Mącz; compellere JanStat, JanPrzyw; adigere Mącz, Cn; arcere, indere, instare Mącz; impellere Modrz; perpellere Calep; stringere JanStat; appellere, cogere Cn [w tym: kogo (27), co (żywotne) (1)] (39) : Abigo, Odpędzam. Redigo. Zaś przipędzam. Mącz 6a, 6a; Perpello – Przipędzam, przimufzam. Calep 787b.*

przypędzać do czego (4): *GliczKsiąż* I6v; *RejPos* 88; *Iákoby to komu inźemu miecz do ręku dawać/ do wylania krwi onego przypędząć/ co inźego było/ niż łobie krwawego mieczą pozwaląc y krew wylewać. CzechEp* 173; [A iefli [heretycy] fię przypędząć do iedności máią/ iákoż ich zbory dopuścić fię máią? *SkarUp* 29]. *Cf* »gwałtem przypędzać«.

przypędzać do kogo (1): *Pátrzayże [...] iż thu rofkázuie [Pan] pośłom swoim: Nákoniec ábyście gwałthownie á poniewolnie popędzali á doćikáli wśzytkich narodow/ áby ízli do domu moiego (marg) Iáko Pan przypędza do łiebie. (-) RejPos* 160.

przypędzać k(u) czemu (10): *A starośtowye mayą ízye pylno pitacz o thakowich dluznikach. y przipandzacz ye kv zaplaczye. MetrKor* 40/818; [list *Didimusa Bragmańskiego mistrza do Aleksandra*] chwaliśz bogi inźe ktorzi cie k fluzbie przypędzaią á im ofiary czyniśz. *HistAl* Kv; *GliczKsiąż* F7v; *Hektor mąż wielkiew siły będąc/ zebrał łie też przeciw Grekom s swoim ludem/ wyciągał częłtokroć z miáftá ná Greki/ y ku vciékaniu przypędzał. BielKron* 57v; *Mącz* 418d; *CzechRozm* 240v; *w niektórych Stárośtwách przypędzaią poddáné náłzé Duchowné y świetkie ku braniu w domy y w kárczmy piw z miáłteczek náłzych SarnStat* 929, 491, 899 *marg, 947.*

przypędzać czym (5): *GliczKsiąż* F7v; *tedy łie ná tym pilnie obaczay/ że cie tu Pan Kryftus rofkázaniem swoim/ do rzeczy niepodobnych/ áni ku wierzeniu nieśłuznych/ nie przypędza. RejPos* 88, 111v; *swoie Miecze ná fię obracamy/ márníe á niepobożnie ludzi o Wiárę vtráciay/ [...] rzucili łie do zbroie ná łie/ iákoby nie dofyć słowy náwrócć/ ále mieczem łepiew przypędząć BielSpr* 61. *Cf* »po niewoli przypędzać«.

cum inf (2): *Też áby Sáłkowie y ich towarzysze nic nowego niepiáli/ áni imprymowác dawáli po swoich dzierzawách/ áni też áby nikogo ná wiárę swoię nienáwrócáli/ álbo trzymác przypędzáli. BielKron* 208v, 195.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby, żeby, [iżby]] (5): *LibLeg* 7/69; Rzekł pothym Pan łudze onemu: Idź y ná drogi y myedzy opłothki/ á przypądzay kogo pothkafz/ áby był dom moy nápełnion. *RejPos* 157v; *BielSpr* 26; Abo[wie]m łczyry náuczyciel nie dofyć ma ná thym żeć pokazał czobyś czynić álbo opuścić miał/ iefliby cie theż nie przypądział/ nie nápominał/ á według możności łwey nie przyciągał/ ábys czynił ábo opuścił/ tho coś wyrozumiał żebyś czynić ábo opuścić miał. *RejPosWstaw* [21²]v; *CzechRozm* 240v; [Gdy yvsz był wyeczor matka roszmavyczye [!] przypadzala ya [...] ysby do domv poszla *ŻywEufr* 30].

Z przytoczeniem [z zapowiednikiem: mówiąc] (1): A oni go przypądzáli prośbami/ mówiąc: Mielżkay z námi miły Pánie *RejPos* 111v.

[*W strukturze eliptycznej z okolicznikiem celu: ktorasz telko szna szwoym mąszem yeden rok zyla a nathychmyast poszpolv sznym [...] czystosc szlvbyla, A ty ya zaszya za mąsz przypadzasz ŻywEufr* 16.]

W połączeniach szeregowych (3): Bo náuczycyel áby fie dzyecyę vczyło/ chocyaby ono nye rádo/ on przedfię będye przymuffał/ wzbyerał/ á przypądział do vczenya *GliczKsiąż* 16v; Insto, Stoyę nád kim/ przymuffam/ przypędzam kogo k czemu/ pobudzam. *Mącz* 418d; *RejPosWstaw* [21²]v.

W porównaniu (1): [rodzicy] łny fwe ku chwale Bożey á cnocye máyą podczás przymuffać wzbyeránim nyeyákim/ yáko też koniá ku byegowi zábodánim przypądzáya. GliczKsiąż F7v.

Zwroty: »[do czego] gwałtem przypędzać« (1): Pozwan Pluto przed bogi/ przed ktorymi práwo łwoie vkazał iż on żadnego do pieklá gwałtem nie przypądzá *BielKron* 21v.

»po niewoli przypędzać« [*w tym: czym na co (1)*] (2): Acżkolwiek łą łławnieyzy [...] Hetmáni [...]/ ktorzy przes náukę y ćwiczenie/ y zwyczaj łagodnością łwą/ rycyrłtwo łobie poruczone/ ku męłtwu s chućiá y ku łpráwie rzádney przywodzą/ niźli oni: ktorzy łrogościá práwá álbo włtawy/ ná połłuzenístwo po niewoli przypądzáią. *BielSpr* 26, b4.

»przez dzięki [= *pod przymusem*] przypędzać« [*w tym: na co (1)*] (2): A iefli fie ktory Krześciánin obrzeże ná ich [*Turków*] wiárę/ [...] ludzie mu dawáią dáry/ wźákże ná to nikogo przeździęki nie przypądzáią *BielKron* 260v, 195.

Szeregi: »przyciskać, (i) przypędzać« [szyk 2:1] (3): Atho navyanczey nam yesth przikro ysz on thy poddane kthorzi łzą wnalzem Crolełthwie prziczyska y przipandza zeby nową a nyelzwyczajną vyarą trzymaly *LibLeg* 7/69; *Mącz* 15a; Stárołtom/ [...] rołkázuiemy: áby Oycá náłżęgo Státutowy líłt chowáli/ y [...] iné w łwych Stárołtwách/ dźierzawách/ Powiećiech [...] któręgokolwiek przełóżeńłtwá/ włtępku/ álbo záwołánia łą/ przyciłkáli y przypędzáli [*arceant et compellant JanStat* 246] *SarnStat* 899.

»przywodzić a przypędzać« (1): Trzecie vcźmy fie/ iáko tu Pan Bog [...] każe przywodzić [*prostaczki*] do domu łwego/ á każe ie przypądząć/ tho iefł/ obwoływać im łwięte obietnice łwoie *RejPos* 160v.

Przen (8) :

przypędzać do czego (3): Wiele ich iefł ktorych karánie nieodłtrałza/ áni od złodźieyłtwá/ áni od męźoboyłtwá [!]/ áni od inłzych złoczyłstw/ wiele ich zbytnie łákomłstwo przypądzá do bogáctwá złemi fortelmi nábywánia [*multi nimia avaritia ad opes malis artibus quaerendas ... impelluntur*]

ModrzBaz 5v; áno zbytnie dziwowanie bogáctwam do wiela złego ludzi przypáda. *ModrzBaz* 44v.
Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

przypędzać ku czemu (1): Potrzebá niegdy przypędza tżłowieká ku grzeffeniu. *March*³ V8 [*idem*]
[*Wokabul 1539* V8].

cum inf (2): DZięcię námileyffé proffę cie nie placzy/ a zá twoie członeczki iuże drżą od zimna/
[...] a grzechy tego fwiata przypędzaią cię plakatz. *OpecŻyw* 19v; *KromRozm III* N8v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym: z zapowiednikiem: do tego* (1); *że* (1), *aby* (1)] (2): *RejPosWstaw*
[21²]v; Bo nędzá wieczny Pánie przypáda do tego/ Ze fię tárgnać z rofpáczy ná cię Bogá fwego.
Mufl człowiek niefzczęfny *CzahTr* C2v.

W połączeniu szeregowym (1): Zupełna náuká napirwey vczy/ potym też nápomina/ y przypędza.
RejPosWstaw [21²]v *marg.*

Szereg: »przymuszać i przypędzać« (1): A thy przywileye temu fwyętemu kołcyołowi przez Kryftuflá
dárowáne/ [...] przymufláją nas y przypádzáją myeć pyeczą o wfłech kołcyelech bożych. *KromRozm*
III N8v.

2. *Doprowadzać do czegoś, sprawiać, że coś stanie się czyimś udziałem; redigere HistAl; impellere*
JanStat [kogo] (5) :

przypędzać ku czemu (4): Mądrego znak ieft żadnego ku vpadu nie przypędzać *BielŻyw* 53; A we
zły obyczáy bywáią ludzie kufzeni/ kiedy ie ku grzechowi álbo záginieniu przypádzaią *KuczbKat* 425;
tákowi fynowie [którzy otrzymali macierzyznę] ták wzięté dziedzictwo zwykli márnne trawić/ wydawác
y rozprałzáć: Oycu też zá iego miłość y dobrodzieyftwo okázuiąc fie niewdzięcznymi/ y przypędzaią
go częftokróć ku niedořtátkowi *SarnStat* 588 [*idem*] [630].

przypędzać w co (1): [*Didimus pisze do Aleksandra*] A nie dopuřczálfz ludziom żyć w ich
fwoobodnořci/ ále ie w niewořftwo przypádzálfz y vdráczálfz [*sed illos in servitute redigis et retorques*]
HistAl I8.

[*Przen* [ku czemu]: [*cielesne miłości*] Przypádzaią człowieká ku sromoćie *SqdParysa* D3v.]

3. [*Spędzać* [co]: ábowiem ktory ćirpiál w cieie poprzeftál grzechow/ áby iuż ták nie podług żádz
ludzkich/ ále według woley fwoiey ořtátek żywotá fwoiego przypędzał. *GilPos* A5v.

Zwrot: »czas przypędzać«: Pogládaycie ná to ábyfcie w boiáźni chodząc/ čás mieřzkánia wářzego
przypędzáli *GilPos* 147v.]

Synonimy: 1. *cisnąć, dolegać, donaglać, dopierać, kazać, przymuszać, przynaglać, żądać*; 3. *spędzać*.

Formacje współrdzenne cf PĘDZIĆ.

Cf PRZYPĄDZANIE, PRZYPĄDZANY, PRZYPĘDZAJĄCY